

بازاریابی تولید هدفمند و مشکلات آن

سخنرانی استاد یوسف الرفاعی مدیر کل شرکت النظائر در همایش امنیت رسانه‌ای در مصر

● ترجمه محمد اعتضادالسلطنه

این موضوع چه رابطه‌ای با سطح و کیفیت و هزینه‌های تولید برنامه هدفمند دارد؟ به جرات می‌توانم بگویم که تا این لحظه هیچ مقیاس مشخص و مشترکی برای تعریف و ارزشیابی برنامه‌های هدفمند - که همگی بر روی آن اتفاق نظر داشته باشند - وجود ندارد؛ هرچند، به عنوان یکی از متخصصان و کارشناسان، این معضل را نشانه کوتاهی دست‌اندرکاران رسانه می‌دانم و بر آن تاکید می‌کنیم که برای آنکه برنامه‌ای بتواند گروه سنی خاصی یا مقطع تحصیلی ویژه‌ای یا سطح فرهنگی به‌خصوص را مخاطب قرار دهد، ناچارست دارای هدف و رسالتی خاص خود باشد.

گرفته‌اند، پس ارزشیابی این برنامه با توجه
به جرات می‌توانم بگویم که تا
این لحظه هیچ مقیاس
مشخص و مشترکی برای
تعریف و ارزشیابی
برنامه‌های هدفمند -
که همگی بر روی آن اتفاق
نظر داشته باشند - وجود
ندارد.

به چه مقیاسهایی صورت گرفته است و

در ابتدا معیارها و تعریف تولید هدفمند را مشخص می‌کنیم. از نظر ما کاری که مبتنی بر اصول و مبانی روشمند تربیتی، علمی و معنوی استوار باشد، تولیدی هدفمند است؛ هر چند واقعیت جز این است و نقطه‌نظرهای متفاوتی در این باره وجود دارد. چه بسپارتنس برنامه‌هایی که بر مبنای تحقیقات کارشناسانه و نیازسنجیهای علمی و تربیتی توسط گروههای متخصص ساخته می‌شوند، به‌گونه‌ای که جای هیچ سخنی در آن نیست، اما ناگهان متوجه می‌شویم از نظر پک شبکه، غیرقابل پخش ارزیابی می‌شود و این در حالی است که برخی شبکه‌های دیگر، برنامه را مثبت ارزیابی

موضوع دیگری که هر برنامه با آن روبه‌روست، مشکل اختلاف شدید در معیارهای نظارتی است، که باعث بروز مشکلاتی بزرگ در پیش روی برنامه‌سازان شده‌است. زمانی که دستگاه نظارتی یک شبکه، برنامه‌ای را ارزیابی نموده و نظر قطعی غیرقابل برگشت خود را صادر کرده، شبکه‌های دیگر با تامل به آن برنامه می‌نگرند و راهی برای قبول آن برنامه برخلاف آن شبکه پیدا می‌کنند و باید گفت تمامی نظرات ارزیابان قابل بررسی و نقض است. در اینجا چند سوال مطرح است.

۱- مقایسه و ارزیابی چگونه صورت گرفته؟

۲- نظری که این نظر قطعی را دارد، کیست؟

۳- آیا فردی که در نظارت بر برنامه‌های نمایشی تخصص دارد می‌تواند برنامه‌های دیگر از قبیل برنامه‌های اجتماعی، سرگرمی و یا حتی کودکان را ارزیابی کند؟

پارها اتفاق افتاده که کارهای ما غیرقابل بخش اعلام شده و هنگامی که برای بازنگری و ارزیابی مجدد آن را به حراست داده‌ایم، مشاهده کردیم که اصلا موردی برخلاف ضوابط دیده نشده یا اینکه با ضوابطی ارزیابی شده که با قرارداد اولیه متفاوت بوده و به همین سبب است که ما مجبوریم سوال خود را تکرار کنیم که:

روش ارزشیابی چیست و چه اثری بر تولیدات هدفمند دارد؟ (زیرا امر آخرین محوری است که بهین تولیدکنندگان و شبکه‌های خریدار برنامه به بحث گذاشته می‌شود).

اجازه دهید در این باره چند مثال بزنیم: چندی پیش برای اولین بار در جهان عرب، اقدام به ساخت یک برنامه کردیم که به اعتقاد ما می‌توان آن را به عنوان یک تولید

هدفمند معرفی کرد و آن عبارت بود از **داستان پیامبران** که در قالب کارتون ساخته می‌شده، برنامه‌های دیگری نیز بود مثل **تسبیحات و خورشیدهای حق**. ناگهان متوجه شدیم برخی از این تولیدات پخش شده ولی پاره‌ای از آنها بدون هیچ دلیل قانع‌کننده‌ای مردود شناخته شده است. در

چه بسیارند برنامه‌هایی که

بر مبنای تحقیقات کارشناسانه

و نیازسنجیهای علمی و تربیتی

توسط گروههای متخصص

ساخته می‌شوند، اما از نظر یک

شبکه، غیرقابل پخش ارزیابی

می‌شود، در حالی که برخی

شبکه‌های دیگر، برنامه را

مثبت ارزیابی کرده‌اند.

سال بعد، مجددا همان برنامه‌ها را برای پخش ارسال کردیم که علی‌رغم وجود همان مولودی که باعث ردشان شده بود، پخش شد. خوب ارزیابی بر چه اساسی صورت گرفته؟

هم اکنون نیز سوال بسیار مهمی را در دست ساخت داریم که کارشناسی بسیار زیاد و تحقیقات وسیعی درباره آن صورت گرفته و آن عبارت است از **بهره‌دهی داستانهای قرآن برای کودکان**، اما تا این ساعت هیچ عکس‌العمل مثبتی از طرف شبکه‌ها یا شرکتهایی که کار فرهنگی انجام می‌دهند برای مشارکت در این کار بزرگ فرهنگی به ما نرسیده و این در حالی است که فضای کشور پر است از سرپلهای خارجی بی محتوا و دوبله شده که به جلد

باید اعتراف کرد همگیشان برای جوانان و نوجوانان ما مضرند.

پس از بحث درباره تعریف اصطلاح تولید هدفمند و نظارت آن، لازم است به موضوع بازار و محدودیت آن بپردازیم. ما به عنوان یک گروه تولیدکننده، محکوم به بازاری محدود هستیم که علی‌رغم آنچه مشهور است که بازار بیست و دو کشور را پوشش می‌دهیم، باید گفت واقعیت غیر از آن است. زیرا بازار اصلی، بازار کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس است. در بازارهای دیگر وضع بسیار نابسامان است؛ اولاً ترخیصهای فروش بسیار پایین است، بعضی محصولات به فروش می‌رسد اما برداشتی صورت نمی‌گیرد یا اگر برداشتی هم هست با تاخیر فراوان؛ ثانیاً نرخ برنامه‌ها به شکلی است که هزینه نوار و تکثیر و پست را هم نمی‌پوشاند، حتی در سطح کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس نرخ برنامه‌ها بسیار متفاوت است. حال اگر در یکی از این کشورها کار شما مردود شود دیگر وضع از این هم که هست بدتر می‌شود و جدا خسارتی به وجود می‌آید که به هیچ وجه نمی‌توان آن را جبران کرد.

این محدودیتها باعث شده که تولیدکنندگان درباره بسیاری از ویژگیهای برنامه‌ها تجدیدنظر کنند و از مواردی که مستقیماً با تولید هدفمند در ارتباط است بگذرند، زیرا این عوامل باعث ناراضی ناظران می‌شود و این امر باعث شده که برخی تولیدکنندگان بر سر این عوامل وارد معامله شده و متأسفانه کارهایی عرضه شود که از عوامل هدفمند خالی هستند. برای اینکه باعث ناراضی ارزیابان نشود و در نتیجه فروش و پخش آن در بازار ضمانت گردد و با این احوال می‌توان تصور کرد که بازار بزرگ جهان عرب با چه تولیداتی روبه‌رو خواهد بود.

همان‌گونه که اشاره شد نرخ برنامه‌ها در جهان بر مبنای دقیقه و ثانیه محاسبه شده در حالی که در جهان عرب این مقیاس بر مبنای ساعت پایه‌گذاری شده و بساعت طولانی‌شدن بی‌مورد و کش‌دار شدن برنامه‌ها شده است؛ همچنین محدودیت بازار و فقدان پشتیبانی دولتی

به‌وسیله تولیدکنندگان توانا و سرمایه‌گذاری برای تولید بعضی کارها و چه از طریق مشارکت گروهی‌هایی که به شرکت‌های سهامی خاصی اجازه دهند نقش بیشتری داشته باشند؛ به تعبیر دیگر با نظارت صحیح به‌گونه‌ای که شرایط یک تولید هدفمند نامین گردد به بخش

همین حالا که جای پای کوچکی برایمان باقی‌مانده باید فکر اساسی کرد و گزینه وقتی که فرصت از دست رفت دیگر تاسف خوردن بی‌فایده خواهد بود.

باعث شده بسیاری از شرکت‌های سهامی برای ساخت برنامه‌هایی که مربوط به قضایای اساسی کشوری و منطقه‌ای می‌شوند اقدام نکنند.

بنده با تکیه بر تجارب واقعی خود به‌عرض می‌رسانم که ما برنامه‌های زیادی درباره موضوعهایی مثل اثرات جنگ و مواد مخدر تهیه کرده‌ایم، ولی به‌دلیل وجود نظرها و سلیقه‌های مختلف در بازارهای عربی به‌فروش نرفته‌اند و به‌دلیل نبودن پشتیبانی داخلی، در مقابل گرداب هواناکی قرار گرفته‌ایم. اما با وجود همه این مشکلات به‌دلیل آن که وظیفه سنگینی بردوش خود احساس می‌کنیم، هنوز دست از کار نکشیده‌ایم و به‌رغم هزینه بسیار سنگین برنامه، همچنان به تولید ادامه می‌دهیم و تبعات آن را تحمل می‌کنیم تا شاید خدمت کوچکی به سزیمین پاکمان کرده باشیم.

راه‌حلهای خروج از این معضلات و گره‌ها:

- پشتیبانی موسسات دولتی از طریق شبکه‌های دولتی و غیردولتی، چه

خصوصی اجازه فعالیت بیشتری دهند. - گسترش بازارهای داخلی لبا برپایی نمایشگاهها و... و بازارهای خلیج از طریق شبکه‌های متعدد و بازارهای عربی و جهانی.

- با تکیه و احترام به نظر نمای کشورهای، ایجاد یک معرفی واحد که همگان بر آن توافق داشته باشند برای یک نظارت منطقی. لازم و بلکه واجب به‌نظر می‌رسد؛ اصولی که با سرعت تولید و نوع آن هماهنگ باشد و الا با وسع موجود، کم‌کم تولید هدفمند فراموش می‌شود و ما در بین تولیدات بی‌محتوا و تکراری غرق می‌شویم.

- در اینجا خوب است به برنامه‌ای اشاره کنم که با عنوان «زن در کشورهای عربی» حاشیه خلیج فارس تهیه کردیم. ولی هیچ درخواستی از طرف تلویزیونهای داخلی به دستمان نرسید و ناگهان با درخواستهای خارجی روبه‌رو شدیم. اگرچه این موضوع تنها پیرامون زن و نقش آن و عملکردش در خلیج فارس بود ولی به‌دلیل تمایل شدید برای شناسایی و فهم آن از سوی کشورهای خارجی، مورد

استقبال قرار گرفت.

- تاکید بر قوانین و آداب و رسوم و سنتهای داخلی و بومی که منافسه در کشورهای منطقه و عربی تقریباً از بین رفته است و می‌توان گفت که تولیدات جهانی و امریکایی (به شکل ویژه) مورد حمایت دولتهای منطقه‌اند در حالی که تولیدات داخلی حمایت نمی‌شوند. شما قضاوت کنید چگونه کار تولید برای ما شمرده خواهد بود درحالی‌که پس از یک پار بخش نوارهای برنامه در دهه‌های و بساطهای کنار خیابان به فروش می‌رسد. با این وضعیت باید چه کنیم؟ آیا تمام وقتمان را در راهرو دادگاهها برای گرفتن حقوق بشر صرف کنیم یا به کار تولید و پرورنده‌هایمان که بوسیدگی و فساد، تمام پیکر آن را فراگرفته و باوجود هزینه‌های صدها هزاری نیز وضع مطلوبی ندارد، بپردازیم؟

خلاصه می‌کنم؛ بهترین وسیله برای پشتیبانی از امنیت رسانه‌ای برنامه، دگرگون‌کردن وضعیت تولید در منطقه و سطح کشورهای عربی است تا به‌وسیله آن بتوان در فضای مملو از شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی که از طریق ماهواره‌ها ما را محاصره کرده‌اند جایگاهی برای خود ایجاد کرد؛ شبکه‌هایی که بیست و چهار ساعته هر چه را که فکر کنید تولید و پخش می‌کنند محققاً پشتیبانی از تولید داخلی به‌وسیله افکار جدید و حمایت معنوی و مادی درخور شان آن، می‌تواند در این فضا توازن بین این نوع برنامه و برنامه‌های موجود پدید آورد. همین حالا که جای پای کوچکی برایمان باقی‌مانده باید فکر اساسی کرد و گزینه وقتی که فرصت از دست رفت دیگر تاسف خوردن بی‌فایده خواهد بود.

